

Textový popis návrhu

ANOTÁCIA

Jedno mesto, jedno námestie, jeden koncept pre celé historické jadro. Pravidelné, priestrané námestie a z neho vychádzajúci dômyselný radiálno-okružný uličný systém zostali od stredoveku takmer neporušené a vytvárajú miesta so špecifickým charakterom. Návrh pristupuje k riešenému územiu s rešpektom, citlivo nadväzuje na historický vývoj mesta a jeho verejných priestranstiev a jemne dopĺňa novú, súčasnú vrstvu. Cieľom revitalizácie je predovšetkým zdôrazniť architektonické kvality Žiliny. Veľkým prínosom pre mesto a jeho obyvateľov je návrh veľkoryso koncipovanej modro-zelenej infraštruktúry, ktorá je v súlade so svetovými trendmi prispievajúcimi k zlepšeniu klímy v mestách, zároveň je však vkusne ukrytá pod kamenným dláždeným kobercom a nenarúša verejný priestor. Navrhnuté úpravy vytvárajú miesta, ktoré vytvárajú kulisy pre každodenný život, nákupy, kávu na záhradke pred kaviarňou, oddych v tieni stromov, ale aj väčšie spoločenské podujatia a slávnosti.

Historická stopa

Návrh vychádza z historického vývoja jadra mesta, ktorý je skombinovaný so súčasnými požiadavkami na verejný priestor. Pracuje so základnou štruktúrou historického jadra, ktorá bola premyslene definovaná už pri jeho založení a zachováva si túto štruktúru aj v súčasnosti. Nové zásahy rozvíjajú architektonické a urbanistické vzťahy, jemne podčiarkujú dôležité miesta a uľahčujú orientáciu v historickom jadre.

Hierarchia priestorov

Každý priestor má svoj špecifický charakter, ale spolu tvoria jeden celok. Cieľom návrhu je vytvoriť jasnú hierarchiu verejných priestorov v celom historickom jadre Žiliny, ktorá sa odrazí najmä v materiáloch dlažby. Srdcom mesta je Mariánske námestie, z ktorého rohov vychádzajú hlavné ulice smerujúce k prvému okruhu. Na ňom sú situované piazzetty tvoriace brány pri nástupe do mesta. Tieto hlavné verejné priestranstvá sú doplnené okruhom v stope opevnenia na ulici Horný a Dolný val a ďalšími úzkymi uličkami typickými pre jadrá stredoeurópskych miest.

Udržateľnosť

V celom historickom centre sa vysádzajú nové skupiny stromov, ktoré pracujú s prirodzeným sklonom terénu a prvkami modro-zelenej infraštruktúry v ich koreňových priestoroch. Zadržiavanie vody na mieste umožňuje jej prirodzené odparovanie, ktoré spríjemní mikroklimu v celom kamennom historickom centre. Existujúce kamenné dlažby sú z veľkej časti recyklované a opätovne použité pri pokladaní nových pochôdných plôch.

Prieluky

V historickom jadre sa nachádza množstvo prieluk, ktoré sa v súčasnosti využívajú najmä na parkovanie. Tieto priestory sú definované a aspoň na niekoľkých z nich sa umiestňuje dočasné detské ihrisko – kým sa prieluky nezastavajú, aby sa vytvorili v historickom jadre podmienky pre mladé rodiny.

Mobilita

Pohodlný pohyb chodcov v riešenom území je prioritou. Návrh zvyšuje ich bezpečnosť a venuje im väčšinu verejných priestranstiev v území. Historické jadro zostáva riešené formou pešej zóny. Pred významnými budovami sú vytvorené dostatočné rozptylové plochy pre ich návštevníkov. Príjemnému a bezbariérovému pohybu pomáha aj výber pochôdných materiálov.

Cyklistická doprava je riešená zdieľaným priestorom s chodcami v celej pešej zóne. Pre cyklistov sú v okolí Mariánskeho námestia vytipované priestory pre parkovacie plochy pre bicykle.

Osobná automobilová doprava vychádza zo štúdie PROFIM s.r.o. Vjazd do historického centra bude umožnený len majiteľom nehnuteľností, bezpečnostnej a záchrannej služby. Zásobovanie bude umožnené v obmedzenom čase v skorých ranných hodinách, aby sa minimalizoval jeho potenciálny stret s chodcami v historickom jadre.

Doprava v pokoji

Návrh rešpektuje parkovacie kapacity na súkromných pozemkoch v historickom jadre, najmä na ulici na Priekope. Ďalšie kapacity pre návštevníkov centra sú zabezpečené v OD MIRAGE a OD AUPARK. Ich kapacity sú dostatočné a preto nie je potrebné vytvárať ďalšie parkovacie miesta v centre.

Zachované parkovacie miesta na území mesta budú označené len nenápadnými bronzovými terčíkmi v chodníku.

Farské schody a Farská ulica

Úzka ulička vychádzajúca zo severovýchodného rohu Mariánskeho námestia ústi do verejného priestoru pri Katedrále Najsvätejšej Trojice a mestskom divadle. Farské schody tvoria jeden z ďalších nástupných bodov do historického centra. Na ulici sa navrhuje výmena materiálov a verejného osvetlenia. Rekonštruje sa balustráda a na plošine pod kostolom sa navrhuje bosket stromov s nízkou korunou tak, aby nezakrývali kostol pri pohľade z Národnej.

Bottova ulica

Spája Mariánske námestie s južným nástupom do centra pri OD AUPARK. Urbanizmus a z toho vychádzajúci charakter južného nástupu na Bottovu ulicu sa líši od ostatných vstupov do mestskej pamiatkovej rezervácie. Zástavba je voľnejšia a verejné priestory nie sú jasne definované ako na iných miestach centra. Navrhujeme vytvoriť reprezentatívny priestor, ktorého severo-južnou osou bude nástup do Bottovej ulice, ktorý bude lemovaný stromoradiím. Južná časť je vymedzená východo-západnou urbanistickou osou smerujúcou k mestskému úradu. V priesečníku týchto dvoch osí navrhujeme pavilón s pobytovými schodmi, ktorý by nahradil súčasný neutešený stav. Výškový rozdiel medzi domom CRYSTAL a VÚB bude vyrovnaný. Parkovacie miesta budú presunuté na ulicu Jána Reka. V pavilóne bude možné usporadúvať podujatia a výstavy kultúrneho strediska.

Osvetlenie

Navrhované osvetlenie je možné rozdeliť do dvoch základných skupín. Prvou skupinou je bežné osvetlenie, ktoré v maximálnej možnej miere rešpektuje súčasný stav osvetlenia v centre. Navrhované svietidlá sú elegantnou kombináciou moderných a historických svietidiel a umožňujú umiestnenie lampy na stĺp i výložník. Na hlavných peších trasách bude osvetlenie zavesené medzi dvoma fasádami. Ocelové lano použité na zavesenie svietidiel sa bude používať na zavesenie dekorácií počas roka, napríklad v čase Vianoc. "Laubne" okolo Mariánskeho námestia budú osvetlené lampami osvetľujúcimi klenby podluby. Stĺpy svietidiel osadené na stĺpoch budú kónické.

Druhá skupinu tvorí osvetlenie významných budov. Kompozícia nočného osvetlenia rešpektuje návrhy osvetlenia kláštora a radnice.

Teplota svetla sa bude pohybovať na nižších úrovniach – okolo hodnoty 2500 K. To prispeje k zníženiu svetelného smogu, zlepší podmienky pre rast vegetácie a vytvára príjemnú atmosféru na námestí a v celom historickom centre.

Koncept námestí

Ambíciou návrhu je v čo najväčšej miere podporiť historickú podstatu a charakter hlavného námestia a citlivo pridať svieže prvky vychádzajúce z potrieb súčasného života v meste. Koncepcia vychádza z pravidelného štvorcového pôdorysu námestia, ktoré je po stranách lemované krytou podlubiou. Pravidelný tvar námestia zdôrazňuje veľkoformátová dlažba v centrálnej časti, ktorá je od podluby oddelená obrubou zo žulových kociek. Dominantou plochy námestia je veľká skupina líp v jeho centre, ktoré hmotou svojich korún tvoria pozadie pre barokovú sochu Panny Márie Immaculaty. Pod korunami vzrastlých líp je novo sprístupnený jedinečný priestor, ktorý umožní ľuďom voľný pohyb a oddych v príjemnom tieni. Presvetlením a odľahčením dnes neprístupnej plochy sa otvárajú nové pohľady námestím. Skupinu líp harmonicky dopĺňa nový ľahký, dynamický vodný prvok v dlažbe

námestia ako kontrast k statickej barokovej soche. V bordúre okolo námestia sú novovysadené stromoradia, ktoré v horúcom lete poskytujú na kamennom námestí veľmi potrebný tieň.

Doprava

Celé námestie je navrhnuté v režime pešej zóny. Na námestie bude umožnený vjazd bezpečnostným a záchranným zločkám. Zásobovanie bude mať prístup na námestie len v obmedzených hodinách. Pojazdná časť námestia je vymedzená žulovou kockou v krúžkovej dlažbe.

Krajina

Krajinné riešenie rozvíja charakteristické témy jednotlivých častí návrhu a čerpá inšpiráciu z historických aj súčasných prístupov k tvorbe krajiny v centrách historických miest.

Skupina stromov v centre námestia je zachovaná a návrh počíta s jej postupnou obnovou v priebehu času. Existujúcim perspektívnym stromom sú vylepšené rastové podmienky.

Stromoradie po stranách námestia je novo vysadené a stromy s kužeľovitou korunou sú zvolené tak, aby čo najmenej narúšali pohľad na historické fasády domov.

MZI

Základnou úlohou návrhu MZI je čo najviac spomaliť odtok vody zo spevnených plôch a umožniť jej odparovanie priamo v riešenom území, a tak prispieť k zlepšeniu mikroklimy v centre mesta.

Všetky prvky modro-zelenej infraštruktúry využívajú prirodzené fyzikálne procesy a vyhýbajú sa technicky zložitým a finančne náročným riešeniam. Okrem prirodzeného sklonu terénu sa na dosiahnutie tohto cieľa využíva niekoľko základných typov opatrení.

Líniové žľaby zachytávajúce vodu sú privedené ku prekoreniteľným priestorom stromov. Novo navrhované stromoradia pozdĺž okrajov námestia sú prepojené retenčnými brázdami. Čistá voda zo striech sa odvádza do retenčných brázd, čím sa šetria náklady na zavlažovanie. Retenčné brázdy sú vybavené bezpečnostným prepacom.

Mobiliár

Pre celé historické centrum mesta sú vybrané klasické lavičky jednoduchého a nenápadného tvaru, ktoré poskytujú pohodlné sedenie. Konštrukcia je oceľová so sedákom a operadlom z dreva.

Menšie verejné priestory sú doplnené mobiliárom, s ktorým sa dá voľne pohybovať.

Pod korunami stromov na Mariánskom námestí sú navrhnuté pohodlné drevené ležadlá, ktoré sú doplnené otočnými lavičkami. Rovnaké otočné lavičky sú navrhnuté aj v boskete pod Katedrálou Najsvätejšej Trojice.

V historickom centre sú navrhnuté nové liatinové kryty kanálov.

Záhradky reštaurácií v historickom centre budú naďalej rešpektovať jednotnú farebnosť slnečníkov. Záhradky nebudú mať okolo seba žiadne zábradlie, aby nebránili priechodu.

Materiály

Návrh predstavuje jasnú koncepciu materiálového riešenia pre celé centrum mesta – hlavné námestie aj príľahlé ulice. Premyslený systém reaguje na hierarchiu verejných priestranstiev, kontext,

kompozíciu a predpokladanú intenzitu využívania a pohybu obyvateľov tak, aby navrhované plochy boli nielen esteticky hodnotné, ale aj dlhodobo udržateľné. Systém je založený na dômyselnej hre s formátom, spracovaním, farbou, štruktúrou, kladením a typom zvoleného kameňa. Zvolené typy dlažby na seba priestorovo nadväzujú, pôsobia v centre jednotne, ale zároveň vytvárajú individuálny charakter jednotlivých verejných priestranstiev. Na hlavnom námestí bude prevažovať nová dlažba, prevládajúcou farbou je okrová s jemným melírom, plochy s predpokladanou vyššou intenzitou využitia sú vyhotovené v komfortnom veľkoformáte. Hlavné ulice nadväzujúce na námestie privedú návštevníkov po veľkoformátovej dlažbe. Vedľajšie ulice sú kombináciou novej dlažby s okrovým nádychom s kombináciou starej šedej recyklovanej dlažby. Kombinácia nového a starého navyše prináša zaujímavú hru textúr, ktorá je viditeľná najmä pri nízkom slnku alebo po daždi a do ulíc prináša počas dňa dynamiku.

Materiálové riešenie je navrhnuté tak, aby sa jednotlivé ulice mohli realizovať postupne a mesto malo návod, ako ulice priebežne opravovať. Pri realizácii bude kľúčový dôkladné vzorkovanie materiálov a vytvorenie manuálu.

Vianoce

Dominantou námestia sa stáva vianočný stromček, ktorý je umiestnený v pohľade z hlavných peších ťahov, ktoré ústia na námestie. Hlavné pódium je umiestnené na severozápadnom okraji námestia tak, aby bolo stále vidieť celú fasádu kláštora. Využíva tiež prirodzený sklon terénu. Po stranách hlavnej plochy sú umiestnené skupiny stánkov.

Vodný prvok

Vodný prvok nenápadne v ploche námestia vytvára priestor, ktorý v lete ocenia dospelí aj deti. Vodné trysky doplnené rozprašovačmi vodnej pary spríjemňujú mikroklimu celého námestia. V prípade veľkých spoločenských podujatí možno prvok vypnúť a jeho priestor využiť pre divákov alebo na stavbu pódia.

Urbanistický návrh

Novo navrhovaná zástavba nenarušuje historickú vedutu mesta. Objekty svojou hmotou a urbanistickým riešením prirodzene dopĺňajú historické centrum, na ktoré nadväzujú. Hlavnými prvkami, ktoré definujú novú zástavbu, sú významná dopravná radiála a hlavná urbanistická os tejto časti centra, ulica Hálkova. Ďalšia radiála, Komenského ulica a okružná Kuzmányho ulica, tvorí zelený pás okolo západnej časti historického jadra. Juhozápadný vstup do historického jadra je zvýraznený ustupujúcimi hmotami novo navrhovanej zástavby. Z hľadiska výšky objekty rešpektujú zástavbu centra. Na križovatke radiál Hálkovej a Komenského s Horným valom vzniká nové verejné priestranstvo, ktoré je ťažiskom novonavrhovanej zástavby.